

Kapunyitási napló

Valaki elmegy berúgni, valaki lerajzolja

Oláh Dórival, az elsőkönyves magyar kanizsai tervezőgrafikussal Vígi László beszélget

Vígi László: Az utóbbi időben az eddigieknél még intenzívebb mozgásban vagy a könyvednek köszönhetően, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy az Ünnepi Könyvhéten is dedikáltál, illetve múlt ősszel Pestre költöztél, ahol elkezdted bringázni, így a kanizsai/tiszai kenut és az egri longboardot a városi bringa váltotta fel. A rasztáid is mintha gyorsabban nőnének. Életednek egy kitörölhetetlen állandósága az út, a mozgásban levés fontossága nemrég megjelent könyvedben is érzékelhető, amely könyv tulajdonképpen a diplomamunkád, s amit a Symposion és a Forum Könyvkiadó közösen jelentetett meg. Ezt a megjelenést is egy nagy út és folyton úton levés előzte meg Szegedről indulva a Tömörkény István Művészeti Szakközépiskolából, a KMV-n, a TAKT-on át az egri Eszterházy Károly Főiskolának a Vizuális Művészeti Tanszékének diplomájáig, s egy csomót dolgozol is eközben. Van úgy, hogy nem alkotásokban, nem rajzokban, gifekben gondolkodsz, s van úgy, hogy nem hajnali négyig válogatod a képeket?

Oláh Dóri: Tegnap is pont ahogy hazaértem, még vagy négyig fenn voltam... Képeket válogattam, meg olvastam. Amúgy egy éve pihenek. Nekem az is pihenés, ha fotóval vagy videóval foglalkozom. Már nem is tudom máshogy látni a dolgokat, minthogy folyamatosan komponáljak – agyban. De amióta gifeket gyűjtök, és minden videóból gifet csinállok, azóta ezt kiélem. Így ez pihenés, de mégis alkotás. Meg hát nagy munka nincs velem, felveszed és kész.

V. L.: Ez veszélyezteteti a papírt?

O. D.: Egyáltalán nem. Mert mondjuk sok olyan gifem van, amit csiből vettem fel. Ahogy beszűrődik a nap és rávetül az előtted ülő emberekre, kettőre, négyre, attól függ, mekkora a kocsis. Na most, ezek valahol

egy animáció alapjai lehetnek, de lehet, hogy soha nem lesz belőlük semmi. De van ilyen a könyvnél is, hogy egy rajzot onnan gifben bemozgattam. Ez fordítva is érvényes. Amit felveszek, azt majd „redukálom” rajzhoz. Így oda-vissza játszom. Meg fotókból is születhetnek rajzok. Ez lehet, azért van, mert próbálok inspirálódni, ami mostanában tök nehéz.

V. L.: Mert minden jó?

O. D.: Mert minden jó.

V. L.: De mi van, ha a boldogságot rajzolod meg?

O. D.: Az nyálas.

V. L.: De vannak a könyvben is boldog részek, pl. a kalóz akarok lenni rész...

O. D.: Azt álmodtam. Az egy nagyon boldog rész. Tökre szeretnék kalóz lenni. Egyszer akarok egy hajót. A busz után. Egy hajót, aztán meg egy tanyát.

V. L.: S a megrajzolt barátok a könyvben?

O. D.: Persze az is boldogság. Meg sok apró kis hülyeség, vicc van benne. A szőregi diszperzites menyecsketánc és a leírása. Ami onnan indult, hogy begyűjtöttük a marossárpataki péderest az egyik Kukoricafesztiválon, mint néphagyományt. Aztán onnan indult a szőregi diszperzites legényes menyecsketánc. Sok ilyen kis poén van a könyvben, tehát nem szomorú. De most valahol nincs is idő, amit alkotással elüthetek, hanem inkább pihenek, és próbálok váltani a munkák között. Nincsenek nagy, hosszú munkáim, amelyeken így, mint a könyvön, lehetne agyalgatni. Ez meg azért elég hosszú meló volt. Ebbe belefértek ezek a hangulatok.

V. L.: Küzdelmet is lehet látni ebben a naplóban.

O. D.: Persze. Mert itt az van, hogy... Mármint ez abban az évben történik, amikor rájössz, hogy nem akarsz már tovább tanulni, de amikor meg már nem tanulsz, akkor felnőtt kell, hogy legyél. De ahhoz, hogy felnőtt legyél, sokkal több kell, mint ahhoz, hogy diák legyél. Közben meg nem, mert a tanulmányi osztályon baromi sok időt eltöltesz. Az meg már majdnem olyan, mintha a személyidet csináltatnád a rendőrségen. Valahol van benne egy ilyen, amikor tudod, hogy már nem azt akarod csinálni, amit évekig csináltál, azaz amikor nem akarok felnőtt lenni, nem akarok fix munkát, nem akarom lekötni magam... Nem akartam kapcsolatot, nem akartam semmit igazából. Ilyen vergődések vannak, és ez azzal jár, hogy folyamatosan jár az agyad, hogy mi fog történni, vagy mi történt. Erőről szól igazából. Minden kis utazás alatt jár az agyam.

O. D.: Ez benne van, fejezetekre van bontva. Szerintem követhető, és a végén ott az idősáv, ami kronológiailag ad egy támpontot.

V. L.: A végén látható úgy hol van? Hol pihensz meg?

O. D.: Egerben van. A kanapénk. Ezt akkor festettem, amikor beköltöztünk. Ez a kanapé az eleje és a vége.

V. L.: Egert Budapest váltotta, a gyökereket pedig Magyarkanizsa jelenti. Most milyen Pesten?

O. D.: Rettentő nyugis. Ahhoz képest, hogy minden hétvégén történik valami. Azt csinálom, ami eddig kimaradt. Van időm elmenni szórakozni, és nem csak azt csinálni, ami be van táblázva, hogy KMV-n, TAKT-on ott kell lenni, mert ott akarok lenni, hanem minden hétvégére van valamilyen történés. De ez Pesttel jár, hogy megvan a lehetőség annyi mindent csinálni, amennyit akarsz. Per pillanat rettentő sűrű és pihentető.

V. L.: A Középiskolások Művészeti Vetélkedője és a Temerini Alkotóműhely és Képzőművészeti Tábor évek óta biztos programok az életedben, de ugyanakkor ez a nyolc-kilenc év alatt sok minden megváltozott, másfelé haladsz... Szerinted meddig marad még a KMV és TAKT állandó pontja az életednek?

O. D.: Attól függ. A KMV-t talán idén éreztem a legnagyobb tehernek, mert nagyon sok mindent vállaltam, és nagyon sok mindent akartam megoldani, mert sok helyen szükség volt beugró emberre, és ha éppen van öt perc szabad idő... Hát, a KMV-n az nincs, mert valamit úgyszólván kell csinálni, és most már azt érzem, hogy ez sok. De a KMV, az marad, ám szeretném csak a zsűrizést és a dizájnt továbbvinni, és maradjon valamilyen minimális koordináció a helyszínen, s tudjak aludni is. Ez egy nagy vágyam évek óta a KMV-n, hogy tudjak aludni. A TAKT pedig addig marad fix pont, ameddig a tanyán vagyunk. Ami lehet, hogy idén változik, mert a társaság idősebb, komolyabban alkotó része beköltözik Temerinbe a Tájházba, és ez nekem annyira nem fekszik. Én túlságosan élvezem a tanyát. Azt, hogy nincs áram meg víz, és halálcsönd van, meg nyugis. Félek, hogy a városban, azaz Temerinben annyira megváltozik ez, hogy már nem fogom élvezni. Imádom amúgy a TAKT-társaságot. A világ egyik legjobb bandája.

V. L.: A könyvedben sokszor szinte tálcán kínálod a lelked.

O. D.: Amikor elkezdtem, nem volt benne az, hogy ez egyszer hivatalosan, könyv formájában megjelenik. Ezt, mint egy diplomamunkát, maximum a főiskola tanárai és még egy kis kör láthatta, mondjuk tíz ember. Amikor jött a kiadás lehetősége, szinte még rajzoltam a végét. Akkor jött egy olyan érzés, hogy könyvként kellene kezelni. Neveket addig sem akartam írni...

Amott meg azzal, hogy a könyvből valamit megtudnak rólam az emberek, úgy vagyok, hogy ha valaki megkérdezi, én ezeket az érzéseket elmondom bárkinek. Inkább azokról az emberekről nem akartam semmilyen kompromittáló dolgot elárulni, akik helyet kaptak a könyvben, vagy valami olyat rajzolni, amitől megsértődhetnek. Nem akartam őket bántani. Ami meg rólam van, az minden vállalható. Az is vezérelt egyrészt, hogy ha az anyukám látja, akkor ne essen kétségbe. Nagyjából ez volt az egyedüli öncenzúrának tekinthető szempont. Eleve nem rajzoltam olyan dolgokat, amiket nem raknék fel az internetre.

V. L.: A diplomamunkához képest más került könyvként kiadásra?

O. D.: Először került bele. Meg a hivatalos dolgok, például az impresszum. Egy az egyben akarta kiadni a *Sympo*. De talán volt egy minimális változás a lapok között azért, mert második nekifutásra így láttam jobbnak.

V. L.: Az eredeti diplomamunka megvan azért?

O. D.: Igen, az most egy utazó kiállítás lett. Az eredeti rajzok még a főiskolánál vannak.

V. L.: A könyv pedig mintha életre kelt volna, bemutató bemutatót követ.

O. D.: Igen, úgy érzem. Igaz, sokkal többet kellene foglalkoznom pl. az online felületeimmel, de egyszerűen nincs rá kapacitásom, azért, mert vagy nem érzem, vagy nem akarom túltolni, nem akarom azt, hogy az emberek ráunjanak. Mert elég sokáig érdekes ez a könyv, többször is végig lehet olvasni. Legalábbis ezt hallom vissza az emberektől.

V. L.: Ha megállsz egy pillanatra, és a terveidre, a jövőre gondolsz, mit kellene még most kikerekítened az életeden? Mi a következő szint?

O. D.: Per pillanat nincs még ilyen, mert a könyv körüli hype is anynyira hirtelen jött, meg hogyha másfél évvel ezelőtt megkérdezel, akkor azt mondtam volna, hogy az ötéves tervembe tartozik, hogy a *Sympóba* bekerüljek egy oldallal. Erre meg kijött a könyvem a *Sympónál*. Most meg egy animációt csinálok nekik. Amúgy ez is egy tervem, hogy animációval foglalkozzam, de eddig sose volt rá igazán időm, kivéve nemrég egyet, amit a Szegedi Tudományegyetemnek készítettem. Hirtelen minden tervem sikerült, ezek most így kifutottak, és várom, hogy mi lesz a következő. Persze vannak olyan tervek, hogy buszt venni, meg hogy meglegyen a jogsim. A barátomnak megvan a jogositványja, jövőre a busz is meglesz. Szakmailag pedig jelenleg baromi jól érzem magam abban, amit csinállok, hogy magamnak osztom be az időm, és én vállalom el munkákat, s ami nem tetszik, azt vagy úgy alakítom, hogy tetsszen, vagy egyszerűen nem vállalom el.

V. L.: *Tetszik ez a figyelem, amit kapsz, meg hogy a KMV-n kikérik a véleményed?*

O. D.: Érdekes. De amúgy a KMV-n is tök jó, hogy bármiről is legyen szó, van egy relatív használhatónak tekinthető szakmai tapasztalatom. Mondjuk a főiskolámon is, amiről majd előadást tartok, az is arról szól, hogy hogyan tudsz szabadúszó lenni, hogyan kezd el, mert valahol szerintem minden grafikus álma az, hogy egyszer abból éljen meg, amit a legjobban szeret csinálni. Szerencsére ezt most megtehetem. Remélhetőleg még tíz vagy hatvan évig is akár. Fene se tudja. Ezeket a dolgokat én nagyon szívesen átadom. Nemcsak azt, hogy hogyan legyél grafikus, hanem hogy mi tetszik a képedben. A KMV szintjén pedig bármilyen szakmainak tekinthető visszajelzés nagyon sokat jelent, főleg középiskolás és főiskolás korban – aztán később nem fogadják már úgy az emberek.

V. L.: *S te milyen visszajelzéseket, támogatást kaptál ilyen idős korodban?*

O. D.: Elég komolyan foglalkoztam a főiskolán kívül is grafikával, említhetjük itt a Malomfesztivál vagy a KMV dizájnját, amelyek nagyobb munkáknak is tekinthetők, hiszen működő, élő dolgról volt szó, s nem a fióknak dolgoztam, hanem egy megrendelőnek, ahol elég nagy nyilvánosságot kap a munkád.

Ezt az oldalam ismerték a tanárain is, azt is tudták, hogy gyorsan és precízen dolgozom, s ebben a körben jóformán csak pozitív visszajelzéseket kaptam, s bíztak bennem, hogy jó lesz. Otthon pedig megkaptam az abszolút támogatást. Hála istennek, a szüleim is támogattak, bármikor, bármit akartam csinálni. A mai napig is támogatnak a tőlük telhető módon.

Szakmai szempontból nem emlékszem túl durva kritikákra, hogy például az, amit én csinálok, az rossz lenne. Kaptam olyan megjegyzést, hogy az, amit én művelek, az nem művészet, mert túl naiv. Erre meg azt mondtam, hogy nem akarok én filozofálni. Fölösleges, hogy művi legyen. Gondolkodjon az, aki tud, én inkább lerajzolom. Szeretem ezt az emberközeli, egyszerű vonalat vinni. Többek között ez azért van, mert a *Kulo Cityt* tekintem egyik nagy inspirációmnak, amivel már elég fiatalon megismerkedtem. És ez, a *Kulo City*, rettentő személyes. Aztán utánanézttem, és láttam, hogy ez létezik, mint stílus vagy vonal. Valószínűleg azért működik, mert ugyanez játszódik le más emberben is, csak máshogy adja ki. Van, aki elmegy berúgni, van, aki lerajzolja vagy elmondja az anyukájának. Ugyanazok a gondolatok, csak máshogy vetülnek ki. Van, aki rajzolni szeret vagy tud, vagy kényszere van rá, valaki ugyanezt a gondolatot tök szürreálisan festi meg.

V. L.: Van úgy, hogy valamilyen terved megosztó. Olyan embernek ismerlek, aki kitart az elképzelése mellett, s nagyon nem érdeklik ezek a vélemények. Honnan kaptad ezt a kitartást? Mondjuk a megrendelőd simán leválthatna, s ha nem te lennél a tárgyalóasztalnál, akkor lehet, egy másik tervező hajlana a kompromisszum felé.

O. D.: Hát persze, de én ezt nem szeretem. Persze van az a munka, amiben engedek, és van az, amiben nem. Meg vannak azok az emberek, akiknek engedek, de a nagy többségnek nem. Ilyenkor én nemcsak azt látom, hogy rajzolok valamit, amit fel lehet használni egy eseményhez, hanem mindenféle marketingfelületet végigfuttatok az agyamon. Az, hogy valaki tervezőgrafikus, nem csak képzőművész, még azzal is jár, hogy a vevőkörödet meg kell érintened.

Attól, hogy odakint dolgozom, még haza-hazajárok, s mondjuk a KMV-n vagy a Malomfesztiválon is látom a középiskolások ízlésvilágát, ami elég jól behatárolja azt a kört, hogy ki ezeknek az eseményeknek a célközönsége, és láthatom azt is, hogy mi az, ami megragadhatja őket. Mindenféleképpen szeretnék olyan dizájnt alakítani ki ezeknek a dolgoknak, ami trendi, működik, egyedi, megjegyezhető és tetszik a fiataloknak. Nem akarok ilyen über-high fashion dolgokat csinálni, mert felesleges, meg mert ez nem az a környezet, ahova ilyen való. Nem az a közönség. Nagyon próbálok belőni azt a határt, ami az igények és az én elveim között működik. Meg hála istennek, ezeknél a melóknál szabad kezet kapok, s nem kell bizonyos főnöknek az elképzelését megvalósítanom.

V. L.: De mi van, ha pénzt raknak az asztalra, és azt mondják, hogy nem, nem jó, emígy csináld, ahogy mi szeretnénk?

O. D.: Attól függ, hogy miről van szó, de a legtöbb ember meggyőzhető azzal, hogy elmagyarázom nekik, hogy ez hogyan fog működni az életben.

V. L.: Mitől van ez az alkotói önbizalmad?

O. D.: Szeretnék erre úgy tekinteni, hogy én nem dacolok, és nem vagyok elszállva magamtól, hanem van akkora tapasztalatom ilyen téren, ami jóval több, mint az átlagemberé. Erre szeretek hivatkozni, meg arra, hogy Szigeti Gábor Csongor tervezőgrafikus és médiaművész szakember személyében nagyon jó mesterem volt a főiskolán. Ő nagyon keményen megtanított minket arra, hogyan adjuk el magunkat. Akarva-akaratlanul volt benne tudatosság, de nagyon sokat lestünk el abból, hogy ő hogyan dolgozik. Gyakorlatilag ezt próbálok csinálni, valamilyen emberi szinten. Ő egy gép amúgy. Nem is értik, hogyan lehet annyit, olyan minőségben

csinálni, ahogy ő dolgozik. Amellett, hogy grafikusként dolgozik, installációkat, mindenfélét csinál, s mellette még a főiskolán tanít – olyan szinten, hogy a mi osztályunkból, aminek 80%-a programismeret nélküli kezdő volt, grafikai munkából élő embereket kovácsolt. Három év alatt. Fantasztikus dolgokat vitt végbe az agyunkban. Gyakorlatilag azt, hogy te vagy az az ember, aki ezzel foglalkozik, te vagy az, akinek ezt tudnia kell, és hogy hogyan add el ezt a tudásod úgy, hogy ne tűnjél egy elszálltnak, hanem szakmailag alá tudd támasztani az ötleteid. Igazából ez a legjobb dolog, amit tehetsz.

Nem azért próbálom a saját igazamat érvényesíteni, mert nevem, hanem azért, mert tudásom van. Ha egy megrendelőről beszélünk, van, aki nagyon tudja, mit akar, de egyébként meg nagyon rossz az a cél, amire használni akarja. És akkor ezt nekem valahogy össze kell hozni, és meg kell magyarázni, és tudnom kell pontosan, hogy mit miért mondok és csinállok. Nagyon fontos az, hogy az ember tudjon beszélni, meg legyen bátorsága, mert ha a világ legügyesebb rajzolója vagy, de egy beszari semmi ember, és nem mered megmondani, hogy az úgy van jól, és ha nem vállalsz, amit csinálsz, akkor nincs értelme csinálni.

V. L.: Több embertől hallottam olyan véleményt az idei Malomfészt dizájnjáról, hogy ez a majom vagy gorilla nem jön be nekik. Érdekes, de a vajdasági emberből, abból a néhányból, aki így hangot adott véleményének, ellenérzést váltanak ki a majmok. Olyanokat mondtak a majmokról, hogy sunyik, trógerék.

O. D.: Te mondtad, hogy a nagymamád fél a krokodiloktól?

V. L.: Nem.

O. D.: Na, hát ezt is valaki mesélte, hogy egy vajdasági nagymama, aki sosem járt az országhatáron kívül, fél a krokodiloktól. Én ezt valahogy így fogom fel. Amúgy meg a majom egy elég komplex állat. Valószínűleg azért, mert evolúciós szempontból tők közel áll az emberhez, meg grafikailag egy baromi megragadható forma, és nagyon sokféleképpen meg lehet formálni. Én is többet kipróbáltam.

V. L.: Ez a majom mosolyog. Van benne valami pozitív.

O. D.: Van, de azt nem biztos, hogy csak a mosollyal lehet elérni. Ott egy rakéta. Azaz egy úrhajó. Semmi köze a könyvemhez (*nevet*). De hogy ilyen vicces dolgokkal el tudod játszani az erős karakternek is a játékos oldalát. Csökkented a keménységet vagy a negatív felhangot. De mindenképp valamilyen meleg éghajlatot kellett kitalálni, hogy ne essen az eső. Meg annyira evidens a majom-malom, hogy ha nem játsszuk ki, akkor valaki ellenünk fogja kijátszani (*nevet*). Nagyon sok ilyen van, amit öniró-

niával tudsz elütni. Szerintem ez jó és szimpatikus. Ez a majom játékos, okos, érdekes.

V. L.: Az elmúlt évek során inkább introvertált személyként ismertelek meg, de ahogy ezeket a dolgokat mondod, úgy tűnik, hogy ebben a melóban keménynek és határozottnak kell lenned, s ahogy hallgatlak, az jön le, hogy elég tökösen megállsz a sarkadon.

O. D.: Hát ja. De muszáj. Egyébként nem érzem azt magamról, hogy hű de művelt lennék, vagy hogy nagyon hozzá tudnék tenni bárkinek is a szellemi fejlődéséhez. De amihez kell, ahhoz értek olyan szinten, amilyen szinten csinálni akarom. És azt látom, hogy szeretik az emberek. S ameddig szeretik az emberek, meg jó visszajelzéseket kapok, kapunk – a rendezvények úgy magában a dizájn miatt –, az szerintem csak pozitív. Valószínűleg ezért van az, hogy három, négy év után még mindig ugyanannak a rendezvénynek dolgozom, mivel pozitívak a visszajelzések. Ami negatív, az minimális, és valószínűleg olyan forrásból jön, ami meggyőzhető, vagy négy mondatban el tudom mondani, hogy miért jobb máshogy, és onnantól kezdve nincs ellenérv.

Ami meg a személyiségemet illeti, hogy introvertált vagyok-e, hát, amikor megtehetem, és amikor jólesik, eleve nem megyek emberek közé, nem vállalom ezeket az impulzusokat, nem akarok vele foglalkozni, mert akkor nem tudok vagy egyszerűen nincs hozzá kedvem. De amikor tök jó minden, amilyen mostanában, akkor ritkán érzem, hogy otthon kéne maradni hétvégén, nincs is ilyen, maximum amikor már nagyon fáradtak vagyunk. Nincs olyan, hogy nincs kedvem kimozdulni négy napig a szobából, csak akkor, ha tényleg két hét intenzív meló után alszom egyet.

Volt egy időszak azért, amikor elég sokat voltam egymagamban. Érdekes ez. Amikor úgy érzem, hogy nem akarom, akkor nem vállalom az embereket, de arra nincs szükségem, hogy másba meneküljek, lehet ez alkohol vagy a folyamatos bulik vagy akármilyen. Ha nem érzem jól magam, akkor alszom. A bajaimat mindig baromi okosan meg tudtam oldani, tök jó neveltetésem volt, jó emberek vesznek körül.